

Edmond de Rothschild (1845-1934)

18.yüzyılın sonlarından itibaren Avrupa maliyesine yön veren Rothschild ailesi, Mayer Amschel Rothschild'in Frankfurt'taki mütevazı getto kökenli girişimiyle yükselişe geçti. Mayer Amschel'in beş oğlunun Londra, Paris, Viyana, Napoli ve Frankfurt'ta açtığı şubeler sayesinde aile, Avrupa mali piyasasında bilgi tekeli kurarak en hızlı kurye ağını inşa etti. Bankacılık faaliyetlerini yalnızca aile üyeleriyle sınırlandıran Rothschildler, dışarıdan kimseyi aralarına almayarak bütünlüklerini korudu. Bu yapısal disiplin sayesinde savaş ekonomisinden diplomasiye kadar geniş bir etki alanı oluşturuldu.

Osmanlı Devleti ile temasları da 19. yüzyıl başlarında Galata sarrafları aracılığıyla başlamış, özellikle Kırım Harbi sırasında verdikleri büyük kredilerle doğrudan ilişkiler tesis edilmiştir.

Rothschildlerin Filistin'e yönelik ilgisi, 1836'da Haham Kalischer'in Yahudi devleti hayaliyle Baron Amschel Mayer Rothschild'e başvurmasıyla şekillenmeye başladı. Bu ilgi, Doğu Avrupa ve Rusya'daki antisemitik dalgalarla birlikte 19. yüzyılın ikinci yarısında fiili harekete dönüştü. Baron Edmond de Rothschild, 1880'lerden itibaren Filistin'de Yahudi yerleşimlerini finanse ederek Zikhron Ya'akov, Rishon LeZion, Ekron (Mazkeret Batya) gibi kolonileri kurdu. Filistin'de tarım kolonileri, bağcılık, şarapçılık ve altyapı yatırımları bu finansmanla mümkün kılındı. Rothschild'in vekilleri aracılığıyla yapılan arazi alımları sırasında, Osmanlı bürokrasisine rüşvet verilerek yasakların etkisizleştirilmesi sağlandı. Arazilerin fiyatları spekülasyon biçiminde artırıldı ve yerel nüfus yerinden edilerek sosyoekonomik yapı değiştirildi.

Benjamin Disraeli, Rothschildlerin siyonist projelerdeki rolünü ideolojik düzeyde çerçeveleyen figürlerden biri oldu. Romanlarında Rothschildleri "Yeni Dünya'nın kurucuları" olarak yücelten Disraeli, Filistin topraklarının Osmanlı'dan satın alınarak Yahudi koloniler kurulmasını teşvik etti. Bu öneri, ilerleyen yıllarda Baron Edmond'un liderliğinde hayata geçirildi. Filistin'de 1882-1918 arasında 500.000 dönümden fazla arazi Yahudi yerleşimcilerin eline geçti. Bu süreçte Osmanlı Devleti yasaklayıcı fermanlar çıkarmış olsa da uygulamada bu yasaklar büyük ölçüde delindi.

Boyacıyan Mihran Efendi'nin 1891 tarihli raporu, Gazze-Yafa sahilindeki arazilerin %50'sinin Yahudilere geçtiğini, bu süreci Rothschild, Hirsch ve Alliance Israélite Universelle'in yönettiğini ortaya koyar. Mihran Efendi, bu yerleşimci stratejiyi şöyle özetler: "Rothschild şimdiden onların beyninde ilk padişah sülalesi yerine geçtiğine göre, Benî İsrail Devleti savaşı, arazi edinimiyle kurulacaktır."

Baron Edmond'un kurduğu kolonilerde sağlık merkezleri, okullar ve tarım kooperatifleri inşa edildi. 1934'teki ölümünün ardından kurduğu miras, oğlu James Rothschild ve JCA aracılığıyla sürdürüldü. 1954'te naaşı İsrail'e taşınarak devlet töreniyle Zikhron Ya'akov'da defnedildi. Bugün İsrail'de onun adını taşıyan pek çok yerleşim, para birimi ve anıt, Rothschild'in yerleşimci kolonyal projedeki belirleyici rolünü sembolize etmektedir.